

NEVTEPENO
POPRIJĚTA DEVIKA MARIJA

IV letní třešň. 1 st

1908. Jan.

ZMOZSNA
GOSZPÁ VOGRSZKA

POBOZSEN MESZECSÉN LISZT.

Reditel:

Bassa Ivan plebános vu Novojgori.

Vszebina.

Bassa Ivan: Blazseno nevo leto	1
Klekl Jozsef: Salve Regina	4
(bi): Navuki szv. Franciska Szaleza	7
Bassa Ivan: Iz zgodovine materecerkve	11
Drobis. — Glászi	26

**Ki ne dobro, ki je vees, ali menje dobo
sznopiesov, naj mi do 5-ga februara naz-
nani! Vsza pizma k meni, vu stamparijo
nikaj!**

**Ki sesé liszt dáblati, naj za njega dve
koroni posle na ime: Bassa Ivan plebanos
vu Novojgori — Ujhegy — posta Pusztas-
szentmihály, (Vasm.)**

**Sziromáki, ki nemorejo zdaj vesászi
plácsati, kak vszako leto, tak i letosz lehko
po veeskrátnih sumah, ali pa, kda bodo
meli, naednok plácsajo!**

**Csiszti dohodki liszta sze obrnejo na zidanje ednoga
szamosztana (klostra) v krajini Szlovenszkoj na Vogrszkom.**

**Premiocse leto je osztalo nanjega 300 koron, Zdaj
zse mámo 1100 koron i interes.**

NEVTEPENÓ POPRIJETA DEVICA MARIJA

ZMOZSNA GOSZPÁ VOGRSZKA. - POBOZSEN MESZECSEN LISZT

REDITEL :

BASSA IVAN

PLEBÁNOS

Vu Novojgori (Ujhegy, p. Pusztaszentmihály Vas-m.)

Prihaja vszaki meszee 8-ga. Cena 2 koroni, v Ameriko tri.

Blazseno novo leto!

No je ono, ka szi eden ovomi zselete z veszelim obrazom ino z szresnim zselenjom vu zacsetki novoga leta; za to mi dopusztite, ka vu prvom sznopicsi Marijina liszteca tüdi jasz z etim zselenjom sztopim ob prvim pred vasz, ki szam iz volé nasega miloszlivnoga püspeka

za volo betegá goszpoda Kleklna reditelsztvo nasega liz-teca prek vzeo.

Blazseno, blagoszlova bozsega puno novo le'ó zselem vszem pomocnikom, siritelom, narocnikom etoga lizta.

Liszt osztane tüdi vu mojih rokaj, ka je dozday bio: Glaszitel velikoshti blazsene Device Marie; siritel lübez-noszti Boga; branitel szv. materecerkve; düseвна hrana za vsze, ki glad ino zsejo majo za pravico.

Escse vecs bi vam rad bio nas lizt: Vezalje, stero vogrszke szlovence vküper zdrüzsí vu jedinoszti vere, vu sztanovitnoszti vu boji za verszke pravice.

Navdüsavati vasz scsé vu drüzsztveno zshivlenje, na szlozsnoszt ino jedinoszt.

Zato bode vu vszakom lizti kakse cstenjé od bl. Divice Marie, bode iz zgodovine szv. materecerkve, bode kaj za one, ki zselenje vekse popunoszti noszijo vu szrei szvojem.

Zvün toga bodejo veszeli i zsalosztni glászi, dogodbe med drobisom iz vszeh krajov szveta, zato, ka sze iz drüge pelde navcsimo ka je vesiniti nam i ka nam je za odsztaviti, csi scsemo katolicsanci osztati, ar sze je vszik-dar bole vcíti iz lüdszke neszrecse, kak pa iz lasztivne szkusnje.

Goszpode pizstatele proszim tüdi jasz za dobrovolno pomocs.

Siritele dobrovolne proszim, naj tüdi meni ne odpo-vejo szvojega podpiranja vu nabiranji narocnikov ino raztalanji sznopicsov.

Narocsnicje naj gledajo, ka vszaki ednoga novoga narocsnika szpravi. Ar szamo tak de nam na haszek, csi de nasz vnogo vküper, ki szmo ednoga mislenja i ednoga nakanenja.

Prvi sznopics ete poslemo vszakomi, ki ga je lani voziti dao. Csi ga nescse obderzsati, to naj tam oglaszi, kde ga vu roke dobi do konca januara meszeca.

Cena osztane, kak je bila : Doma dve korone v Ameriko 65 centov.

Zdaj pa idi liztec, glászi csaszti Boga i bl. Divice Marije, navdüsavaj vogrszke szlovence, vcsi je na vrelo lübeznoszt szvoje vere, vcsi je na jednoszt csütenja, na vküpdrrszanje vu vszem, ka je narodi na düseвно zveli-csanje ino tüdi na zemelszko napredüvanje.

Novagora 1908, januara 1-ga.

Bassa Ivan

reditel.

PREKMURSKO
MUZEJSKO
DRUŠTVO
V
MURSKI SOBOTI

Salve Regina.

Pozdravljena bodi . . . vüpanje nase. Toje nadale nasa molitev vu Salve Regini. Vüpanje nase je Precsiszta Devica Marija. Zakaj? Ár je mati Jezusa Krisztusa, nasega Odküpitela, koga je Bog Ádami i Evi po v greh szpadáji zse vu paradizsomi obecsao.

Njega szo csakali vszi národje, zanjega je zdihávala cela zemla, ponjega szo gledali szvéti ocsáki med szive obláke i nje proszili, naj ga rosziyo, toga Pravicsnoga.

Vüpanje do toga Messiása je zsivelo vu szrci cslovecsansztva vu celom sztárom veki, kak zsive i vu novom veki. Njega szo priesakovali z gorécsimi zselami izraelitanci „naj ga zemla rodi“ i na izkaz toga zselenja szo szvoje mrtve sz obrázom proti zemli obracsajocs pokápali, naj zkazsejo, ka sze proti nebi obrnoti nemorejo, proti zemli, proti pekla trnaci more telo obrnjeno biti, kam je dŭsa potŭvala ino odkod je resi on, koga vszi narodje csakajo, ki bo telo kak je nase to je iz zemle sztvorjeno meo izáto „zemla naj ga rodi.“

Ali to vüpanje obcsinszko do drágoga Mes-iása je ne szamo bilo. „Neprijátelsztvo poszejam med tebom i med

zsenszkov“. . . recsi szo sze tak glaszno glaszile vu paradizsomi, ka je vszakse szree zapopadnolo i Messiása po nyegovoj materi csakalo. To je prvi zrok, zakaj je Marija nase vüpanje. To je podloga onoga vüpanja sz sterim szo sze sztároga testamenta düse k njej obracsale, to je razlozsenje recsih szvétoğa pizsma, stere sze od Marije glaszijo „Jaz szem mati szvétoğa vüpanja“. (Jez. Szin. Sir. XXIV. 24).

Ali kak vu sztárom, tak vu novom tcstamenti je tüdi Marija nase vüpanje. Szvéte materecérkvi djanje i vcsenje poleg bozsje vole nasz nato nagible, naj po Mariji mámo vüpanje od Goszpoda vsze düsevne i telovne miloscse dobiti.

Ona je kak en zaleb, po sterom bozse miloscse v naso düso pritecséjo. Ona je, kak sinjek, po sterom sze mi, kak kotrige szvéte materecérkvi sz glavov szvéte materecérkvi, to je sz Jezusom Krisztusom vküp prikapsimo. Ona je nasa szredbenica, stera med nami i G. Bogom sztoji i nase prosnje njemi za poszlühnenje ponüja njega za nase grehe pomirjava, njega meszto nasz dicsi ino hváli.

Tak nasz vcsijo szvéti ocsaki, tak nasz vcsi i tak dela szv. mati cerkev, stera teliko proszi po Mariji.

Szv. Bernard pise „Cse je kje vüpanje i miloscsa za nász, dobro známo, ka nasa szamo po Mariji bo“.

On právi nadale, ka po Mariji tákse miloscse dobimo stere bi brezi njé nikdár nebi dobili, ár ne ga prosnje stere bi njéni szin ne poszlühno, csi jo ona da pred njega.

Vüpanje nase je Marija, kda nasz grehi tezsijo, ár je meszec ona, vsteroga lehko gledamo, steri blizse k nam, k nasoj zemli sztoji steri szvojo szvetloszt od szunca od Jézusa dobi. Od Jézusa má szvojo milobo, od Jézusa má szvoje milosztí tráke, steri vnaso düso zasziijejo, steri nasega szrca gresen sztan preszvetijo, nasz predramijo, k szunci gorzdignejo, z Jézusom pomirijo. Oh pozdrávleno bodi vüpanje nász Gresnikov.

Keliko nasz je gratalo poniznih, csisztih, milosztivnih, gorécsih, pobožsnih, vernih, ki szmo prle gizdávi, rázvüzdani, neszmileni, mlácsni, poszvétni, neverni bili!

Keliko nasz hodi goszlokrát k szpovedi, k precsiscsávanyi ki szo prle po letah sze szpovednice ogibali. Keliko nasz zsele v cerkev vszaki den priti ino tam vecs vür klécsati i moliti, ki szmo prle szí niti teliko trűda ne vzeli, ka bi kranscsak pred njov dolivzeli.

V Mariji szmo sze vűpali, k njoj szmo sze obrnoli, ponjoj szmo sze povrnoli, ne je zato ona zaisztino vűpanje nase?

„Oh Marija, oh Marija. ti szí nase vűpanje“ sze glaszi vu cerkvenoj peszmi iz vűszt jezero vernih i ne zaman. Ka vűszta pojejo, szrce obesűti, dusa pa vcsini: vűpa sze vu Mariji.

Vűpa sze dűsa vu Mariji, dűsa grehsna, tem bole pa dusa pravicsna. Ednoga szvétca nega — pa brez racsuna szo — ki ne bi poszebnó csasztio Marijo, ki ne bi poszebnó naszledűvao njo, ki ne bi sze vűpao vu njej ki ne bi proszo po njej i nebi dobo po njej miloscse, ka je szvétec gráto. Vűpanje do Marije je na veliko sztubo szvétosztí zdignolo.

Zseles vgoniti, drági krscsnik, ka je tomi zrok, ka szí ti tak mlácsen, nemáren, hűdoben — drűgi pa tak pobozen gorécsi i szvétí? — posepetnem ti. Ti sze ne vűpas vu Mariji, ne proszis ponjej miloscse potrebne — ov sze pa vűpa vu Mariji i ponjej proszi i dobi i obiljáva kda ti maloverno mucsís, k njej sze ne obrnés i zatogavolo vu dűsi glad trpis.

Vűpanje nase je Marija, vu njej szo sze vűpali sztári ocsáki, ka njim ona porodi Jezusa Odkupitela — i ne szo sze vkanili; vu njej szo sze vűpali vnogi gresniki ka njim miloscso povrnenja szpravi od szina i ne szo sze vkanili — vu njej szo sze vűpali vszi szvétci, ka je na dobroj poti sztánovítno obdrzsi i ne szo sze vkanili. Ne vkanimo sze mi tűdi ne, cse sze bomo vnjej vűpali.

(Dale.)

Klekl József.

Navuki szv. Franciska Szaleza.

Prvi sznopies lanszkoga leta nam je zsvilenje szv. Franciska popiszao, letosz vam namenimo iz njegovih navukuv nisterne popiszati, stere je on med pogovarjanjom davao onim, ki szo k njemi hodili sze modroszt ino pobožnoszt vesit.

Ete navuke je obrvim njegov vucsenik i szledkar skof vu Belley na francuskom dolipopiszao pa tūdi mi je iz njegove knige scsemo vzeti.

Od lūbeznive pravice.

Szkoro vszaki cslovek ma kaksega podlozsnika, ali koncsi dobroga prijatta, z kem je vecskrat vkūper, koga je duzszen vesāszi na kakso njegovo hvalingo opominati, to je duzszen je koga opominati na pravico. Kak more to vesiniti?

„Pravica, stera je ne puna lūbeznoszti iz takse lūbeznoszti zhaja, stera je ne pravicsna,“ je pravo na to naszvetnik.

Kak sze to more razmeti?

Tak, kak je szv. Francisek delao. Csi je vido, ka sze sto jako zburka za volo kakse hvalinge drűgih lűdih, ga je lűbeznivo na sztran potegno pa njemi je etak pravo: „Verte mi, da ki za szvojo duzsnoszt szpozna drűgim pravico nazvesztiti ino je pokarati, on more szvojo zna biti za blizsnjega tezske ino trdo pravico vu taksem ognji lűbeznoszt szkűhati, ka vsza trdoszt odide iz nje, ovacsi de opominauje szpodobno taksemi szádi, steri je nezreli, trdi pa steri ravno zato prle britkoszt napravi, kak vala.

„Ar gledajte,“ je djao na dale, „to je gvűsno znamenje, ka je lűbeznoszt szrca ne pravicsna, csi je recs pravice, stero vűszta vűpovejo, ne zacsinjena z zacsimbov lűbeznoszt.“

Kak pa te to moremo szpoznati, jeli recs pravice iz lűbeznoszt zhaia?

Tak kak szv. Augustin pravi: „lűbeznivo moremo karati ne z zselenjom skode nego z nakanenjom propravlanja. Csi iz lűbeznoszt szamoga szebe karas, te sz nikaj ne vesino hasznovitoga, csi z lűbeznoszt onoga, koga karas, te sz doszta vesino.“

Da pa to tűdi zsmetno razmeti, nego szv. Francisek nam to etak razlozsi: „Pravica te zhaja iz lűbeznoszt, csi jo szamo iz lűbeznoszt Boga ino onoga, komi jo pravis, gucsis.“

Pa sze razmi ka je to tak. Ki zato kara, ka scse szebe za pravicsnesega, ali bole razumnoga pokazati, ali kara, ár scse blizsnjega oszramotiti, on szamo kvar dela dűsam, ne haszek. Vnogi sztaris i goszpodar pokvari z taksim szvojo deco ino szlűzsabnike. Pa tűdi vnogi prijatel prijatle, ar na takse karanje lűdje escse bole trdi posztanejo.

Csi sto z lűbeznosztjov kara, on pokazse, ka szamo bozso csaszt i blizsnjega haszek iscse, ar kak szv. Pavel apostol pravi „lűbeznoszt ne iscse, stera szo szvoja.“

Vnogi sztaris szí zdi háva, ka prej zadoszta preklinja pa ga deca li ne poszlühnejo.

Zakaj pa preklinja? Zakaj sesé dobro deco meti? Ka sze njemi ne bi potrebno bilo z njumi esemeriti, ka njemi ne bi vsze sirom na poti bili, ka szí drügi lüdje ne bi od njega bozsno gucsali, ka njemi vu szlaroszti ne bi bozsno slo. Vidite, ete szvoja isese, lübeznoszti do szvojih podlozsnikov pa ne fima.

„Bogse je,“ pravi nas szvetnik, „zamucsati pravico ino gledati krivico, kak pravico nelübeznivo naprejdati, ar je ta najbogsa hrana tüdi nika ne vredna, esese skodliva, csi ne dobro zkühana pa vrasztvo tüdi skodi, csi sze ne dava vu pravom caszi.“

Te pa szlobodno zamuesi pravico, kda krivico vidi? Vszakojacski je bogse cshedno mucsati, kak noro vöpovedati pravico, stera lübeznoszti vu szebi ne ima.

Kak pa te moremo karati? „Vu dühi krotkoszti“ pravi szv. Pavel apostol.

Krotkoszt je naime ona prijatelica lübeznoszti, stera sze od nje odlocsiti nikdar ne szme, ar zse szveti Pavel apostol pise: „lübeznoszt je dobrotivna pa prenasa i pretrpi vsza,“ to je pa zse krotkoszt, ka vsze prenasa.

Düh bozsi je ne vu viheri, nego „pride na nasz tvoja krotkoszt, ino mi szmo pobogsani“ pise prorok vu psalmusi 89-tom od Boga.

K dobroj salati prej vecs olja potrebno, kak jeciha ino szoli.

Ka mo pa te delali, kda mo duzsni koga na pravico opominati ino pokarati?

„Bodite lübeznivi,“ pravi szv. Francisek, „kak szte szamo mogocsi pa szí zmiszlite, ka z ednov zslicov méda vecs müh zgrabite, kak z ednim lagvom jeciha. Pa csi zse brezi hvalinge karanje ne more biti, te raj naj bo hvalinga iz lübeznoszti, kak iz szrditoszti.

Edna lübezniva recs dosztakrat velko szrditoszt po-

gaszi, kak voda ogenj; pa ne tak nerodne zemle, stera z mirovnim i lübeznivim delom ne bi szad prineszla.

Ne bridkesega, kak je zeleni oreh, pa csi sze vu cukri notrizkûha, ga vszaki rad ma. — Takse naj bo tûdi karanje: notrizkûhano vu cukri lübezni.“

Da pa pravica je vszikdar pravica pa szv. Pavel apostol tak pise Timotheus pûspeki, ka naj vszikdar predga pravico pripravno i nepripravno. „Isztina je,“ pravi nas szvetnik, szamo ka szv. Pavel apostol tûdi to pravi, ka „vu vszoz poterpezsivoszti ino vucsenoszti“ sze naj pravica gucsi, to je vszikdar z lübeznosztljov pa tak, ka csi sze komi tak tûdi ne vidi pa sze zourka, ka mo te z poterpezsivosztljov prenasali zburkanje njegovo, ar vszaki, ki drûge vcsi, more znati, ka de placsa najveeskrat nezahvalnoszt, da pa csi to zna, on zato li ne szme za volo toga hvalinge delati, ar ki za volo Boga vcsi, kara, kastiga drûge, on miren osztane vu szrci, csi li njegovo vcsenje, karanje, ali duzsna kastiga brezi dobroga szada osztane.

Karaj i opominaj z lübeznosztljov bozsov, ka ne bodes grehsio te, kda drûge scses pobolsati.

(bi.)

Iz zgodovine szvete materecerkve.

Cerkvena opravila i navade prvih trizsto let.

Szveti Augusztin pise zse, ka sze vu nikakso vero ne morejo lüdje szpraviti brezi toga, ka ne bi meli kaksa zvünesnja znamenja, stera je vküpdrijsijo. Pa je to isztina; ar to bedav gues, csi sto pravi, ka sze vera naj vu szrci drzsi pa sze pred szvetom naj ne kazse. Cslovek ne sztoji szamo z düse, nego tüdi z tela, pa vszaki cslovek takso naturo ma, ka ono, stero vu szrci noszi, sze njemi tüdi na djanji i govorrenji pozna. Ob drüjim pa: ar cslovek na telo gledocs tüdi od Boga zhaja, je dosztajno, ka Bogi z telom tüdi szlüzsi, ne szamo z düsov. Ve je pa Krisztus predgao; molitev ocsanasa je vsio: na deco roke polozso; na apostole zdehno, kda je poszveto; krüh vu roke vzeo pa molo ino ga je blagoszlovo prle, kak ga je na szvoje telo i kerv obrno; ocsi k nebi obrno; kda je molo i t. d. pa zevszim tem nam vzgléd dao, ka od nasz tüdi zsele, naj bozso szlüzsbo ne opravlamo szamo vu dühi ino szrci, nego tüdi z telovnim talom.

Pa to szo zroki za sterih volo szo zse apostolje nasztavili zvüu znotrasnje molitve tüdi zvünesnjo bozso szlüzsbo z tala tak, ka szo obderzsali ona, stera szo pri Jezusi vidili i stera njim je on zapovedao poszebnost na szv. meso ino na szvesztva gledocs, z tala szo pa oni szami tüdi kaj naprej pizsali, z kem sze pobožsnoszt po-

digava ino z kem szo sze pripravljali k vrednoma obslužsavanji bozse szkrivnoszti ino jemanji szvetih szakramentov.

Poglednimo eta opravila ino navade na kratici, da szo navucsimo od prvih krsztsenikov njihov dober zgléd naszledüvati.

Katakombe.

Bozso szlüzsbó szo prvi krsztsenicje vu tak zvanih katakombaj drzsali. To szo v zacetki pokopaliscsa bila pod zemlov. Rimszki poganje szo naime navado meli mrtve szvoje pozsgati. Njihov pepel szo te v edno poszodo djali pa szo ete poszode z pepelom szvojili pokojnih te ne v obesinszko pokopaliscse neszli, ar je taksega ne bilo, nego szo na konci szvojih njiv kre ceszte male hizsieske — bi mogeo piszati kapelice — zozidali, pa szo pepel z poszodami vu nje posztavili. Ki szo pa ne dali pokojne zezsgati, oni szo pa iz taksih hizsic doli pod szvoje njive votline napravili pa vu etih votlinaj szo polozsili szvoje mrtve na pokoj.

Vu takse votline szo tüdi krscesenicje noszili szvoje mrtve ino one, steri szo za csaszov preganjanja od poganov vmorjeni. Pa te votline szo zvali za katakombe. Kda szo vu vnogom preganjanji vszikdar vecs meszta nücali, szo ete votline vszikdar dale kopali, zemlo pa peszek pa vu kakse rüde szpravili po noci, kde sze je ne tak poznalo malo vecs, ali menje zemle. Naj bi pa vu ti votlinaj csiszti zrak bio, szo namesztaj lüknje napravili gori, kak dimnjak, stere szo odzgoraj v kakse grmovje napelali, ka poganje ne bi naisli. Notri vu katakombe szo navadno szkoz tih kapelic hodili, ali tüdi med kaksim grmovjom kde.

Pri sztubaj, kde szo notri sli, szo sztali navadno vratarje (ostiarusje), steri szo pazili, ka pogan, ali uepriatelj naj ne pride notri. Vratarje szo naime vu dne pred bozsov szlüzsbóv sli od hizse do hizse krsztsenikov ino szo tam povedali kde i ob kelkoj vüri — navadno vesasz po pol noci — de bozsaszlüzsbó obdrzsavana pa szo tüdi edno recs povedali, na priliko „zvelicsanje“, stero recs je vszaki mogeo praviti, kda je vu katakombe notrisztopo. Eta recs sze je vszikdar preminjavala, naj pc-

ganje ne zvedijo stera je. Po tej recsi je te vratar szpoznal, ka je to krsztstenik, ar zna to recs.

Kda preganjanja ne bilo, te szo tüdi notri vu meszti, vu hizsi kaksega premocsnesega krsztstenika, meli bozso szlűzsbo.

Kda je taksi krsztstenik, steroga je vratar notripűszto, dale priseo po tom hodi, je priseo pomali na edno meszto, kde je cela hizsa bila vűvszecsena z zemle, kde je navadno eden, ali vecs glaszovitnesih manternikov trűge bilo viditi vu votlinaj, stere szo vu szteno bile napravlene pa tüdi je bio tam mali sztol za daritve, sztolec za pűspeka i za dűhovnike. Sztene szo bile pomalane, ali nariszane z podobami na pr. dobroga pasztira, zadnje vecserje, bl. Dívce Marije, szv. Petra; bila je riba malana, kak znamenje Krisztusa, bil je krűh, kak znamenje oltarszkoga szvesztva i. t. d. Vu taksih mesztaj szo bile bozse szlűzsbe.

Szv. mesa.

Szvela mesa je bila od zacsetka mao ona szredina katolicsanszke bozse szlűzsbe, okoli stere szo sze vsze drűge bozse szlűzsbe obracsale. Vu 11-tom sznopicsi 1906-ga leta szmo popiszali szv. Jusztin mantrnika pismo, vu sterom nam on popise, kak sze je onoga hipa szv. mesa szlűzsila. Na kratci escse ednok popisemo par recsi od nje za volo onih, ki szu na novo dajo nas lisztec voziti.

„Po opravljenih molitvaj, pise Szv. Jusztin, sze eden deo iz szvetoga pizma preste, pa na to dűhovnik, ali pűspek razlozsi on tal szv. pizma“ — to escse denesnji den tak pri szlovesznih mesaj, kak szo na priliko primicje, ka sze vu mesi po evangeliumi obdrzsi predga — „po tom molimo dale vero bozso i na to krszcsenicje darűjejo szvoje dare, iz sterih pűspek kruh ino vino vzeme ino z hvalodavanjom one recsi pravi, stere je Krisztus pravo pri szlednjoj vecserji pa lűdsztvo odgovori: Amen.“

Tu vidimo darűvanje pa preobernenje krűha i vina na telo i krv Krisztusovo — „Telo i krv Krisztusova sze zdaj vűrazdeli krsztstenikom na vzsivanje, diakonusje pa odneszejo onim, ki szo doma, ali vu vozi za volo szvoje vere.“ Vuogi krsztcsenicje szo tüdi z szebom vzeli

oltarszko szvesztvo vu drage cape zaszükano, ka bi je vu preganjanji pred szmrtjov vzsivali.

To je szv. mesa tak, kak je zdaj. Tüdi szpevali szo krscsenicje pri szv. mesi, kda szo sze ne meli bojati od poganszkih vüh, kak nam szv. Jusztin manternik popise, ki etak hvali iz pobožsnoga szrca izhajajocso cerkveno peszem: „Ona pobüdjava duso na gorecse zselenje onih darov, steri sze vu hymnuszej popevajo; vtisi nerédne telovne naszladnoszti, obrodi recs, vojake jakoszti vu tezsavaj okrepi, pa pobožsne vtoli vu nevolaj zsvilenja.“

Kak radi idemo k polnocsnici! Pa je te na vszaki szvetek polnocsnica bila, ar szo za volo poganov krscsenicje ne mogli za szvetla vküper priditi! Pa kelkokrát szo je vlovili tam vküper ino szo je pelali vcsaszi po precsis-csavanji vu manternisko szmrt. Pa szo to krscsenicje znali, ka de tak, pa szo li sli ar szo ne gledali na szvetszko oblaszt, ne na njeno prepovid, ne na szmrt, edno, szamo edno je nje navdusavalo: Lübezen Jezusa vu oltarszkom szvesztvi ino vu vekivecsnoszti.

Pripravlanje k krszti.

Csi je steri pogan, ali zsidov zselenje meo krscsenik posztanoti, te szo ga krscsenicje k ednomi dühovniki pelali, pred sterim je mogeo eto szvoje zselenje vöpovedati. Na to ga je dühovnik notrizapiszao med tak zvane katechumene, (to je: vucsence) steri szo sze katekizmus vcsili.

Ti katechumeni szo bili na tri dele razdeljeni poleg njihovoga znanja, pobožsnoszti i vieloszti. Tü i tam sze je zgodilo, ka szo kde kaksega pogana naednok okrsztili, poszebnó csi sze kaksa csüda zgodila, vu vozi, ali pri mantri kaksega manternika, kda je te pogan te tüdi vcsaszi mogeo mreti za Krisztusa; nego navadno szo osztro obdrzsali te troje vrszte katechumenov, sterih prva je bila ona, vu koj szo sze zvali za poszlühsavce. Eti szo szamo pri evangeliumi pa pri predgi bili pa szo te mogli osztaviti szv. meso po predgi. Ta drüga vrszta sze je zvala klecsécsih, ki szo pri molitvaj tüdi tam osztali pa szo te pred darüvanjom prijeli skofov, ali dühovnikov blagoszlov pa potom szo sli vün od szv. mese: ta tretja

vršta je bila proszécsih, ali izvolenih, ki szo zse kakti vódebrani bili, ka szo szlobodno proszili szv. krszt ino szo sze k njemi pripravlali k najblizsnjemi szvetomi vremeni. Prva i drúga vršta je escse vnoge szkrivnoszti nase szv. vere ne szmela poznati poleg ovih recsih Krisztusovih: „Ne vrzste szveta pred psze“, „ne mecste vase dragocenoszti pred szvinje“, ár szo iz teh vnogi nazaj sztopili, kda szo vidili preganjanje krszczenikov, to pa ne bi bilo dosztójno, kak je túdi denesnji den ne, csi sto szkrivnoszti szvoje szvete vere, stere szo najvekse nase csaszti vredne, nerazumnim drúge vere lúdem pripovedava, ki sze vu szojoj nerazumnoszti te szamo norcsariti znajo iz nyih.

Ta tretja vršta szamo sze je szmela vucsiti Ocsanas, verobozso, szkrivnoszt szvetoga Trojsztva, vtelovljenje Szina Boga ino szkrivnoszti szvetih szakramentumov, poszeбно oltarszkoga szvesztva.

Krszt.

Kda sze je steri katechumen etak vsze dobro navcsio, ka njemi je potrebno bilo, te szí je oproszo med krscsenikami botrino. Na eden veksi szveteK ali pred szvetkom eden den, najvecskrat na velko szoboto, kda sze je lepo z molitvami ino z posztom pripravo ino je odpovedao satani pa vszemi njegovomi djanji ino je dolipolozso katolicsanszke vere vadlúvanje, je notrisztopo vu vodo, csi je zdrav bio, ino szo ga trikrat notripogrozili, csi je pa szlab, ali betezsasztí bio, te szo ga po glavi polejali ino szo pravili recsi, stere je Krisztus nasztavo za szv. krszt, „Jasz te okrsztim vu imeni Ocse i Szina i Dúha szvétoKa“.

Malo deco szo tak krsztíli, kak denesnji den.

Kak szmo zse szpomeñili, szv. krszt sze je po szvetkai, po nedelaj delio. Szledkar, kda je zse szv. maticerkev mirnese csasze vzsivala, szo pa navadno k trem Kralom, k vúzmi ino k riszalom krsztíli. Za to mamó escse den-deneshji na te tri dobe vu cerkvi blagoszlavljanje vode!

Novokrsztsene szo te vu belo ópleko oblekli na znamenje neduzenoszti, ali csisztoszti dúse, stero szo oszem dni noszili. Pred poganami szo sze za to z tem ne vó-

ovadili, ar je med poganami tüdi jako razsirjena navada bila vu belo oblecseni hoditi.

Potrdjenjé.

Ki szo sze tak okrsztiti dali, onim je püspek vcsaszi z polozsenjom szvojih rok ino z maziljanjom szv. olja potrdjenjé, ali szv. firmo podelio. Recsi, stere je pravo szo ete bile : „Pecsat darov Dúha szvétoga.“

Krszt krivovercov.

Toga hipa zse — kak znamo — bilo tüdi krivovercev, steri szo szv. krszt prekvzeli od szv. matere cerkve ino szo szvoje kotrige, steri szo z pogansztva, ali zsidosztva k njim preksztopali, tüdi tak krsztili, kak szo vidili i csüli vu pravoj materi cerkvi i kak je vu szvetom evangeliumi popiszano.

Na to je te pitanje bilo, jeli one, ki iz krivoversztva sztopijo vu szv. matercerkev, potrebno escse ednok okrsztiti, ali ne. Pa po preiskavanji szv. pizma ino szporocsila apostolov, je szv. maticerkev tak naisla. ka je ne potrebno, naj li szo tak krscesi, kak szv. maticerkev krszti, a: z krszlom vsz ki vu njo sztopi, csi zna to, ali ne. Zato szo krivoverce, ki szo vu krivoj veri zse valani krszt dobili, z polozsenjom rok gorijemali, stero polozsenje rok je bilo na znamenje pokore ino pomirenja z pravov cerkvov bozsov.

Szveti Augusztn pise naime od toga etak rekocs : Ka szo krivoverci od nasz prekvzeli ino obderzsali, to njim celo osztane ino vu tom szo zdrüzseni k szv. matericerkvi. Krisztus je naime, ki krszti, pa csi sze tak krszti, kak je Krisztus nasztavo, te sze vu njegovo vero i cerkev krszeseni gori vzeme, nego csi te li nescse vsze vervati, ka je Krisztus vervati zapovedao, vu tom, stero nescse vervati i drzsati, je razlocseni od nasz. Poleg toga preiskavanja vucsenih mozsov, kak je bio Tertullian, szv. Cyprian, pa szv. Slevan papa szo te cerkvena szpraviscsa vu Arlesi ino obsinszko vu Nicäi drzsano vöpovedala, ka je vözkazana koticsanszka pravica, ka je krszt krivovercev, csi sze vu im ni Ocse i sziva i Dúha szvetoga deli,

valani ino sze ne szme ponavlati, ar szo szakramenti ne odviszni od toga jeli je vreden on, ki je vödeli, ali nevreden, nego od toga, jeli szo poleg zapovedi Krisztusove dani, ali ne. Poleg Krisztusove zapovedi pa djanja apostolov pa vszaki valano krszti, naj szamo dobro krszti.

Oltarszko szvesztvo.

Od oltarszkoga szvesztva szmo zse piszali pri szvetoj mesi. Isztina, ka szamo vu szebi vszaki dühovnik ma oblaszt kda stecs pseniczni krüh i vino na telo i krv Krisztusovo obrnoti, nego za volo velike csaszti, stero szmo etomi najvekseni szvesztvi duzsni, ne szme ni eden dühovnik to vcsiniti zvün szvete mese pa je tüdi ne csinio nikdar ni eden vu szv. matercerkvi. Prvi krscsenicje szo vu roke dobili oltarszko szvesztvo: mozski vu dlan, zszenszke vu kaksi szvilni, pozlacseni robcssek, steroga szo szamo za to nücali, pa szo szi te szami k vüsztam neszli bozse telo. Kda njim je dühovnik prek dao, je pravo: „Telo Krisztusovo“, krscsenik je pa odgovoro: „Amen“ to je: tak je, znam, verjem.

Za volo velke csaszti szvesztvi prikazane szo poszeбно to drzsali krscsenicje za szkrivnoszt pred poganami. Nego po niksoj poti sze je li vözvedilo nikelko tak, ka szo za volo precisiscsavanja gucsali poganje od krscsenikov, ka oni malo deco kolejo pa je pojejo.

K betezsnikom szo je pod oblekov szkrito noszili szamo pod kepom krüha, tüdi tak voznikom i drügam, ki szo ne mogli k szv. mesi.

Blazseni csaszti, kda szo vszi krscsenicje tak zsiveli, ka szo sze vüpali vszikdar precisiscsavati, ka szo pripravui bili nocs i den k szmrti!

Pokora.

Kak lepa je düsa, kda sze vu szv. krszti poszveti, kda jo oblije ino szprehodi miloscsa bozsa, kak ogenj zszelzo, kda sze od lübeznoszti Boga szveti, kak roszna trava vu szuncsenom traki, kda jo angelje bozsi i szveci nebeszki z veszeljom hodijo gledat doli z neba. Pa kak blazseni je cslovek, ki eto prvo miloscsa do zadnjega hipa

zsvilenja szvojega obcsuva ino z tov prvov oblekov, neraztrganov, sztopi pred oblicsje szvojega Boga. — Zsali-bog, vnogi zgübijo to prvo miloscsso, vnogi ne vejo pos-tūvati ete najveksi kincs dūse szvoje, nego ga vrzsejo ta, sze dajo satani v roke ino iz szinov bozsih posztanejo szini satanovi, iz delnikov nebesz delnicje pekla.

Pa je nas milosztiven Bog to naprejvido, ka de to tak pa je ne naprejodvrgeo grehsnika, nego njemi je nasztavo szvesztvo pokore, ka csi ma kolicskaj dobroga dū-ha vu szebi, uaj sze povrne nazaj ino naj ma priliko sze zmiriti z Bogom szvojim.

Nego pri teh vrelih krscsenikaj prvih csaszov je po-kora malo osztresa bila, kak je denesnji den.

Zse od szvetoga Pavla apostola cstemo, ka je ednoga mozsa vōzapro iz obcsinsztva szv. materecerkve za volo njegovih odūrnih grehov pa ga je szamo po dugoj po-kori ino za prosnjo pobozsnih krscsenikov nazajvzeo. Celo to pise apostol: „Naj sze da prek satani,“ ka de njemi lahko tak na haszek. Pa szveta maticerkev od tisztoga csasza vszikdar zsive z tov oblasztjov, ka takse, ki njene zapovedi zametavajo, vōzapre pa je ne pusztli k szvetim szakramentomom pa njim ne da cerkvenoga pokopa.

Zdaj sze z vszakoga greha szkrito szpovedavamo, vu zacsetki szo sze z velikih, obcsini szpoznanih, grehov pa dosztakrat tūdi iz szkrivnih na glasz pred vszemi lūdmi szpovedali pa kda szo sze szpovedali, sze njim je taksa pokora nalozsila, ka nevem kelko krscsenikov bi denesji den ono pokoro pripravnih bilo na szebe vzeti.

Vō szo je zaprli naime iz obcsinsztva krscsenikov ino szo je szamo po dugoj pokori vzeli nazaj.

Pokorniki szo sze na stiri vrszte delili. Ta prva vrszta je bila jokajocsih. Tak szo sze zvali oni, ki szo vu zacsetki szvoje pokore bili pa szu vu cerkev sztopiti ne szmeli, nego szo od zvūnali pri cerkvenih vratih sztali ino proszili one, ki szo notri sli, naj molijo za nje. Za jokajocse szo sze imenūvali zato, ar szo sze navadno jokali tam za szvoje grehe. Ta drūga vrszta sze imenū-vala: poszlūhsajocsi, steri szo zse szlobodno notri sztopili vu cerkev, evangelium i predgo poszlūhnoli ino te z katechumeni poszlūhsajocsimi navküper vūn sli. Trelji szo bili klecsecsi, steri szo z klecsecsimi katechumenami vküp

tam osztali po predgi pri molitvaj ino szo po püspekovom ali dühovnikovom blagoszlovi, steroga, szo klecsees dobili pred darüvanjon, sli iz cerkve. Stirti szo bili sztojecsi, steri szo zse pri celoj szv. mesi szlobodno nazocsi bili, nego za daritev szo ne szmeli escse nikaj prineszti pa tüdi k precisicsavanji szo ne szmeli.

Bili szo grehi, za stere szo mogli do konca zsvljenja pokoro delati, kak na priliko: za prelomljenje zakona, ali oblübe devistva. Ki je pa znova szpadno vu bolvansztvo, necsisztoszt, prelomljenje zakona, onoga szo pa nancs na szmrtnoj poszteli ne steli odvezati, csi je ne zvünredna znamenja pokore kazao.

Kda je steromi csasz pokore mino, steri je vcsaszi 10, 15 let trpo, te szo ga szlovesznosztjov vzeli nazaj vu obsinsztvo krscesenikov. Zaprva je püspek szam meo na szkrbi szpokornike, nego szledkar, kda szo vu nisternih preganjanjaj vñogi zatajili szvojo vero, je zse püspek ne zadoleo na vsze szkrb meti, zato je te v navado prislo, ka szo poszebnö za te poszel ednoga dühovnika imenüvali vö.

Vcsaszi sze je vöpovedani csasz pokore tüdi okrato za 50, 100, 300 dni pa to sze zvalo: odpüsztki. Vcsaszi sze je cela pokora, stero sto odzaja meo escse presztati, odpüsztila, csi szo naime taksi manternicje za nje proszili pri püspeki, ki szo po mantri vu zsvljenji osztali, ali drügi szvetoga zsvljenja krscesenicje i to szo bili te: popuni odpüsztki, steri szo sze njim davali ne za njihove persone volo, nego za volo zaszlüzsenja onih (manternikov, szpovednikov), ki szo za nje proszili.

Okoli ete pokore sze je celo kriva vera zacsnola, stera je vcsila, ka szo grehi, steri sze odpüsztili nikdar ne szmejo, ar szo nisterni prevecs zlehka jemali notri nazaj vu szvoje obsinsztvo takse, ki szo vu preganjanji szvojo vero zatajili.

Oh, csi bi denesji den tüdi tak bilo, kelko krscesenikov bi osztalo? Krscesenicje, csi bi vasz vsze vözaprli iz szv. materecerkve, ki neprijatelom krscesanszke vere pomagate ino szvojo vero zametavate za volo par litrov vina? Ki ne poznate petka ni szvetka, csi szamo par rajnskov morete kde zaszlüzsilü pri kaksoj zsetvi? Zdaj sze mala pokora deli, da pa za grehe szvoje vszaki záto more pretpeti ednok na etom, ali na drügom szveli, zato radi

vzemite na szebe zemelszko trpljenje i preganjanje, ka te menje meli trpeti vu purgatoriumi. Radi ponücajte prilike, kda szte mogocsi odpüsztké dobiti, ka de vasa zemelszka kastiga mensa.

Szlednje mazanje, cerkveni red i hizni zakon.

Od teh szvesztv malo cstemo pri szv. ocsakaj zato, ar szo oni od etoga doszta ne steli piszati za volo szkr-blivoszti, z sterov szo szvesztva pred poganami zakrivali.

Ka je szveto szlednje mazanje od Krisztusa nasztavleno, to znamo iz pizmá szv. Jakoba apostola, ki etak pise od toga: „Csi je sto betezsen med vami, naj posle po dühovnike, ki naj molijo nad njim ino ga naj nama-zsejo vu imeni Goszpodovom, pa verna molitev olejsa betezsnika, pa csi kakse grehe ma, do njemi odpüsztseni.“

Origenes, glaszovitni cerkveni piszatel, vu ednoj szvoj predgi tüdi imenüje szlednje mazanje, kak szvesztvo, stero je betezsnikom dano za odpüsztsenje grehov, ár csi po szpovedi osztanejo kakse nevedocse hvalinge na düsi, ali kastiga vremenita, ono sze odpüszti pri szv. maziljanji.

Od poszvecsenja dühovnikov je zse bio gucs vu preminocsem sznopicsi. To poszvecsenje sze je davalo z polozsenjom rok med molitvami i posztom.

Szveti hizni zakon zse szv. Pavel apostol zove za veliko szvesztvo vu Krisztusi i szv. matericerkvi. „Krcsenije szo vcsaszi vu zacsetki szí v navado zeli, ka szo szvoj zakon blagoszloviti dali vu cerkvi, ka szo ga pred nazocsnosztjov dühovnika zvezali. Zakon ednok zvezani sze je vecs razvezati ne szmeo, dokecs szta obadva zsivela, ar zakon szamo szmrt razvezse poleg nasztavljenja bozsjega.

Z poganami sze zseniti je krisztsenikom prepovedano bilo, nego csi je sto z pogansztva sze dao okrsztiti, on je düzszen bio z poganom düzse vu zakoni osztali, ar zvezani zakon sze z preksztopenjóm na drügo vero tüdi ne razvezse.

Szamo eden greh je, naime csi sto prelomi zakon hizni, te nedüzsni zakonszki tovaris ma jus prosziti püs-peka, ka njemi dopüsztiyo, ka z grehsmin tovarisom ne bode prisziljeni düzse vküp zsiveti. Nego zakon zato

osztane, znova ozseniti ali k mozsi idti ne szme ni eden tecsasz, dokecs drügi tao zsive. — To dopüsztsenje Krisztusovo szv. Pavel apostol popise. — Szamo ka odpüsztliti je zato vszikdar bole krscsanszko, kak razidti.

Dovicam ali dovcom sze je vszikdar popunoszt krsztsanszkoga zsvljenja preporacsala, nego csi je steo escse ednok vu zakon sztopiti, sze je dopüsztilo, kak tüdi denedenesnji.

Szvetki ino poszt.

Szvetke je zse Bog szam nasztavo vu sztarom zakoni za csloveka. Znamo iz zacsetka szv. pizma, ka je Bog zapovedao szedmi den csasztliti, na te den ne delati, nego poszebnö Bogi ino düsi szvojoj szlüzsiti. Szveti ocsacje tak pravijo, ka je za krscsenika vszaki den szvetek, ar vszaki den vsziva vszaki cslovek miloscsö bozso ino szí here iz szada Krisztusove moke ino szmrti zaszlüzsenja za vekivecsnoszt. Za to je zse vu zacsetki szv. matere-cerkve vu navado prisla vszakdenesnja szv. mesa, k steroj szo tüdi hodili krscsenicje, csi szo kolicskaj mogli.

Nego nedelszka bozsa blüzsba je vszikdar bole szloveszna ino z predgov vküpprikapcsena bila. Pa csi szo delavne dni dühovnicje szami opravlati tak zvane dühovne vüre, to je na vszaki den naprejpiszane molitve, v nedelo je eden velki tao pobožsnih krscsenikov z njimi vküp molil ino hvalil Boga z hymmnusi i peszmami, ar szo nedelo kakti ponavlanje szpomina Krisztusovoga szvetili, ki je na ete den sztano od mertvih ino poszlao szvetoga Düha. Pa to szo bili tüdi zroki, zakaj szo zse apostolje nedelo zacsnoli szvetili, ne szoboto, kak zsidovje vu sztarom testamentomi.

Naisili szo sze krscsenicje, steri szo prle zsidovje bili, ki szo szoboto eden csasz escse dužse szvetili, nego te, kda szo za volo toga szvaje nasztanole, je szv. matierkev szoboto za den oddrzsavanja od meszne jesztvine povedala, pa je z tem konec napravila szobotnomi szvetki, ar to je te zse obsinszko csütenje bilo, ka na szvetesnji den, poszebnö vu nedelo sze ne poszti, ar je szvetek den csisztoga düsevnoga veszelja ino hvalodavanja za miloscsö i dare božse, ne pa den zsaloszti i pokore, stera znamenüje poszt.

Posztili szo sze prvi krsesenije tüdi vszako szredo i vszaki petek, ar szo ete dneve vu tjedni kakti za stacije, ali posztaje, meli, stere szo je posebno znale na trplenje Jezusovo opominati.

Tüdi velki poszt je bio zse vcsaszi vu zacsetki not-rivpelani, steri je trpo zaprva eden tjeden, szledkar 40, 60, celo 70 dni pred vüzmom. Nedela je bila vövzeta, nego eden, ali tri dni szo sze tak posztili vu tjedni, ka szo do vecsernoga mraka nika ne jeli, ove dni pa odvecsara do tretje vüre, kak vu leti po szredaj i petkaj.

Vüzem szo je tüdi posebno obszlüzsavao, kak escse dendenesnji, szamo ka je tretji den escse tüdi obsinszki szvetek bio. Ravno tak riszali.

Vüzem i riszali szo bili kakti szredina drügh szvetkov. Szamo ka vu zacsetki szo na izhodi vüzem vszikdar te obszlüzsavali, kda zshivovje, na zahodi pa je vüzem vszikdar v nedelo bio. Po dugom pregovaranji ino preiszkavanji piszem ino szporocsila apostolszki csaszov szo te na szlednje sze zjedinili ino vöpovedali, ka sze vüzem naj vu celoj szv. matericerkvi poleg rimszke navade vszikdar v nedelo, to je na den gorisztanenja Jezusovoga naj obszlüzsava.

Szvetili szo tüdi den Vnebozasztopenja Krisztusovoga. bozsics ino tri kralovo, kakti szpomin prikazanja i krszta Krisztusevoga. Zvün toga szo obdrzsali dneve szmrtni manternikov, stere szo za dneve narodjenja zvali, ar szo sze na ete dneve mantrnicje za nebo narodili.

Pred velkimi szvetkami szo tüdi meli poszte, tak zvana verosztüvanja (vigilie), ar szo sze te cele noci med pobožsnov molitvov, posztom ino szvetimi peszmami pripravlali k obszlüzsavanji szvetka.

Krscsanszko zshivlje. „Imostvo, dvorba betezsnikov, szprevodje pokojnih, püsčsavniki.

Ka szmo dozday popiszali od prvih trojih sztolet szv. materecerkve, je nazvünesnje pokazalo zse, ka szo mogli vu szreah meti oni, ki szo vu etom nevarnom csaszi vü-pali kak krsesenije zshiveli. Szv. mesa, vszakdenesnje, ali szkoro vszakdenesnje precisztsavanje je bilo to, ka je njim mocs dalo, ka szo vu vszem preganjanji sztalni bili

v lübeznoszti szvojega Boga. Mocs Krisztusova je obhajala njihova szrca ino vu toj moci szo ponovili szebe ino vu toj moci szo njihova dela ponovila formo celoga szvela.

Szveti Jusztin mantrnik etak popise ono szpremembo, stero je katolicsanszka vera napravila pri krszcenikaj : „Oni, ki szo dozday, kak jesz tüdi, naszladnoszti zsvieli, zdaj jedino szvoje veszelje vu csisztoszti iscsejo ; ki szo dozday compernijo delali, szo sze zdaj vekivecsnomi, nesztorvenomi Bogi preporocsili ; ki szo sziz dozday bogaszta szpravlali oni zdaj vsza, z sterimi vladajo na obsinszke potrebsine szizromakov zdavajo ; ki szo dozday odürjavali eden ovoga ino szo sze z tihincem vu edno drúzstvo ne podali, zdaj vküper zsivejo z njimi po prikazanjiz Krisztusa ; celo molijo za szvoje neprijatele pa prilike iscsejo, kak bi mogli vtoliti one, steri je z odürjavanjom naszledüvajo. Vszaki med njimi ma szvojo domacsijo, pa sze li szamo za tihince, za popolnike drzsijo na szveti ; kak prebivalci ednoga meszta, vsze obsinszko majo med szebom ; kak tihinci prenasajo vszako sztizsko ; vszaki tühinszki kraj njim je domacsija in vszaka domacsija njim je tühinszki kraj. Tüdi zakone szk enjavajo med szebom, kak drügi, pa majo deco, nego vkraj jih ne mecsejo, kak poganje ; vu teli zsivejo, nego ne vu zselenji tela : potüjejo na zemli, nego v nebeszaj njim je pravo meszto ; oni lübijö vsze, nje pa vszi preganjajo, szmrt njim je zacsetek zsvljenja.“

Tertullian pa etak pise poganom ; „Vi nasz ogovarjate zato, ka sze mi lübimo, vi sze pa odürjavate ; ka je prinasz eden za ovoga vmreli pripraven, vi szte pa na vmaranje eden ovoga nagnjeni ; mi szmo sziz bratje tüdi po obsinsztvi imanja nasega, vasz pa ravno imanje vcsini za neprijatele. Vu vszem obsinsztvo vzsivamo zvün zszenszek, vi pa ravno vu tom mate obsinsztvo.“ Zlate recsi na znamenje navdüszenoszti prvih krszcenikov.

Origenes pa etak pise zse od krsztsansztva : „Krisztusovo delo sze zse na celom cslovecsansztvi pozna ; kde sze krszcanszke obsine nasztavijo, tam sze od jezero grehot odszlobodijo prebivalci, pa scse i zdaj nikso csüdovitno krotkoszt, lübeznoszt do blizsnjega ino szinilenoszt pobüdi ime Jezusovo pri vszeh onih, ki navuk od Boga

i Krisztusa ne vzemejo za volo szvetszkih haszkov, nego za volo Boga.“

Prvo velko delo je bilo med krscesnikami, ka szo oni szvoje szlűzsabnike kűplene za szlobodne povedali, ar szo vu otroki (kűplenom szlűzsabniki) tűdi kep bűzsi i nemertelno duso szpoznali. Pa je to velko delo bilo vu onom vremeni, kda je vu rimszkom caszarsztvi vsze vkűper bilo 200 million lűdih pa med temi je szamo eden tretji deo bio szloboden, dva tretjiva dela pa szuzs-nik, to je taksi szlűzsabnik, ki je kde vlovleni ino za peneze odani kaksoj hizsi, kde je mogeo do szmrťi vu szuzsnosztli, dalecs od szvoje domacsije, brezi p'acse szlűzsiti.

Drűgo velko delo je bilo, ka je novo bilo vu krs-esanszkoy veri, ka szo vnogi zodali szvoja imanja, ali eden t Rao pa szo tiszto dali razdeliti med krscesnikami taksimi, steri szo z almostva sziveli.

Pogan csi je betezsnika meo, ga je szkrio ino komaj csakao, ka vmerje; szuzsnika je vmoro, ka njemi ne bode na poti; krscesnik je bio prvi, ki je bolnisnico napravo z szvoje hizse ino je dvoro tomi najmensemi, kak najvek-semi; sziriomaki, kak bogatci; odűrnomi, kak najcsisztesemi.

Pogan je zezsgao pokojnoga pa csi ne dobo doszta od njega, ga je hitro pozabo — krscesnik je molo, al-dűvao za pokojnoga, kda njemi je telo na postenom me-szťi pokopao pa sze je nepreszttonoma szpominao vu szvojem dobrom djanji z njega, posebno pa na den njegove szmrťi.

Pogan je ne znao, ka je popunoszt, ne je csasztio poszeбно csisztocse. Vu csasztli je drzsao device, stere szo sze na edno vremen Veszta boginji darűvale, nego oblűbo vekivecsne csisztosztli je med njimi vcsiniti ne navada bila. Krscesanszka vera je prineszla eto jakoszt na zemlo ino je naszadila z njenov pomocsjov nase grehsno sztanű-vanje iz leliami lepe neduzsnosztli, po steroy je one, ki szo jo csuvali vu red nebeszki angelov podignola, escse vise, bi rad pravo, csi bi szmeo, ar angel ne cslovek, ki more grehsiti. Tem veksa csaszt je pa csloveki, ki more pa ne vcsini, nego zataji szamoga szebe za volo Krisztusa.

Pa poleg toga, ka szo kresenicje tak postűvali szv. csisztocso, szo vu postenji drzsali tűdi zsene szvoje ino

szo je za telko meli kak szebe — ne kak poganje, kde je zsená ne bila drůgo, kak prilika naszladnoszti, kak szlůzsabnica vu szuzsnoszti.

Deco je pogan szlobodno vmoro, vesino je to vnogi, steromi sze zse prevecs vido njihov racsun — krsesenik je deco postůvao vu hizsnom zakoni, ar je Bogi csasztilce i za nebeszko kralesztvo sztanůvalce gojio.

Poleg vszega toga pa szo bili te zse vnogi, ki szo escse takse zsvilenje tůdi za premalo drzsali na bozso csaszti, zato szo odali vsza, stera szo meli ino szo odisli v pűsztino, kde szo med posztom, pobožsnov molitvov i trpincsenjom szvojega lasztivnoga tela szlůzsili Bogi za grehe szvoje ino onih, steri szo ne steli pokore delati.

Szlabe recsi szo to, szlab je tůdi kep, z sterim szam vam popiszao zsvilenje prvih krsesenikov. Nego zadoszta bode za one, ki namenijo szlůzsiti Bogi ino szi iscsejo pelde vu sztarodavnom csaszi, stere bi naszledůvati mogli. Pelda je pred vami, naszledůvajte jo.

Bassa Ivan.

Drobis — Glaszi.

— **Ne szo sze najeli** francuzje escse izda z bojom proti szv. materickvi. Zdaj zse péto pravdo delajo poleg stere sze mézne fundacije túdi morejo dúhovnikom z rok vzeti. Pa esidi bodejo zdaj ti penezi? Tak pravi ta nova pravda, ka esi je sto, ki po vednakoj liniji zhaja od onoga, ki je fundacijo napravo (szin, vnúk it. d.), te je on dobi, esi pa taksega ne ga, te do drzsavni. To pa tak znamo, ka fundacije najvecs taksih lúdihi dela, ki ne imajo decé pa dúhovnicje; po taksem do zdaj te pá malo zseli szlobodnozidarszki fiskalisje. Pri vszakom drúgom imanji rod herba, kde decé ne, tú szo pa z toga rod vózaprli, ar tak oni ne bi dobili. To pa, ka szo z tem mirajocsih lúdihi szlednja nakanenja zdaj tak unicsili, njé ne boli, ve mtrvi ne pridejo nazaj sze pravdat znjimi. Zselenje mirajocsih ne csasztiti je zse ta szlednja sztuba divjaznoszti; to nancs divji narodje ne vcsinijo. (bi)

— **Na vsze szvetce** je vu vnogoj francuszkoi fari ne bilo szv. mese ino predge, ar je vojszka ravno na te dueve pozvala one francuszke dúhovnike, steri szo vojacje osztali, na vojaske vaje (muistro), to szo zuan pa zato

vesinoli, ar szveto matercerkev jako postŭvajo? Ka misz-lite? (bi)

— **Na poljszkom**, szmo zse ednok piszali, je ua szpro-toletje nova kriva vera nasztanola. Vu leti, kda szo rimszki pápa to vero obszodili ino, nié naszedŭvalce iz szvéte materecerkve — zŭvili, ka ti nesz-recsni lŭdje pamet pa szo bili te drŭzsijo szv. matericerkvi — ŭdi za prema — szpra-viscse meli in vsza, stera — zamog — vnikov vkŭper prislo, — med — ŭdi ne — med szebom, kakti — so vidŭs — ocisili od szv. materecerkve. Satan dela — na vsze kraje, zato moremo veroszŭvati vu poniznoj molitvi, ka vu szkŭsnjavo ne szpadnemo. (bi)

— **Po nemskom**, anglezskom, francuszkom i taljánszkom tŭdi szo nisterni, steri novo vero zacsinjajo, sterim je dvejezero let sztara szv. maticerkev ne vecs dobra, sterim je Krisztusova prava vera kak kaput, ka ga lehko oblecse i szlecse z szvoje vole: gizda je mantrá, satan dela vu njih pa csi li, ka szo je szv. ocsa papa zdaj vŭizobcsili z szvele matere-cerkve, zato ne imajo mira, sze vojszkŭ-jejo proti pravici, scsejo csednesi biti, kak szo bili vszi szvéci bozsi ino cerkveni vucsenjacje. Tuzsne csasze mamó, pune neverne dece. Proszimo Boga naj obdeli milosceso szvojo tim nevernim. (bi)

— **Na angleskom** dale delajo pravde proti katolicsansz-kim i verszkim solam, kolejo lŭbezen Boga vu szrci mla-dine oni, stere je lŭdsztvo zebralo, naj ravna drzsanje vu lŭdsztva imeni. Nase lŭdsztvo vogrszkoga drzsanja zgledni sze okoli, pogledni, sto je prijateo i sto neprijateo tvoje vere pa szí szamo prijatle zeberaj, ar kak drŭgim ide, tak de slo pomali tŭdi tebi pa csi zdaj ne bodes pazilo, za nisterna leta de ti prekeszno pa csi zdaj zemelszki haszek isceses pri nepriatelí vere, nikdar ne pozabi, ka ki Boga ne lŭbi, on blizsnjega vu tebi tŭdi ne bode lŭbo nikdar. (bi.)

— **Sztodvajszeti** dŭhovnikov ino vise dvejezero lŭdih je szprevajalo oltarszko szvesztvo vu Maria Zelli juliusa 16-ga, na den karmelszke bl. D. Marije, par duih prle pa vise 5000 mozsov bilo tam z Becsa — med njimi tŭdi vojvodje z kraleszke rodovine — na 750 letnícó maria-

zellszke cérkve, ki szo sze tam ponovili vu dūhi na boj za pravo vero ino szo sze orozsili z miloscsov proti neprijatelom szv. materecerkve. Veszelo je viditi edno takso szlovesznoszt pri steroy sze vszako szrce gene i vszako oko rosznato grata nego zsalsztuo je, ka tak vnogi obe-szajo vsze vu veri miloscse pa kda eta vera odide, te li vkūper erjovéjo z nepriátelszkimi vucmi ino szami pod szeboin podkapajo fundament pravice: szvojo szveto vero. (bi.)

— **Neverne novine** csteli, na nje placšuvati je greh, to vszaki cslovek zna pa li je tak, ka je vnogi cstejo, placšuvajo, escse vecs taksih sze pa naide, ki z celov pobozsnosztjov poszlūhsajo, kda sze njim z taksih novin kakse lazsi pripovedavajo, ali goricstejo. Vu preminocsem meszeci szo na priliko vsze zsidovszko liberalszke i szocial-demokratscne novine lepo popiszale celomi szveti, ka vu Liptószentmiklósi niksi kaplan po imeni Karlovszky Lajos plivanusa szvojega okrao ino je z penezami po velkih varosaj lumpao pa escse bozsnese delao. Cele tri tjedne szo ogrizavali za volo toga vsze katolicsanszke dūhovnike, kda sze je na szlednje vōzvedilo, ka je te cslovek kalavinszki pop bio, nego to szo zse té novine ne popiszale. — Na to szo pa glaszovitni réd jezsuitov vōnacsoli, kak bozsni lūdje szo tej na nemskom, kde jih 4397 jé vsze vkūper pa zse oni ravnajo z tem drzsánjom. Ki csté, on verje po pravici je pa tak, ka na celom nemskom niednoga jezuita nega — da pa to tem ne szkrb, naj je szamo malo vjeszti morejo, ve to njihovi cstevci tak ne-vejo, jeli szo na nemskom jezuitje, ali ne. — Escse eden falat szo zgrabili, od steroga szo cele sztrani meli pizhati, ka naime Zichy Aladár miniszter na automobili potūvao pa kak je dvá kmeta szrecsao, ka szta sze njemi ne stela ognoti, je ednomi z pistolov roko presztrelao. Celo veszeljé je bilo med njimi, ka szo zdaj ednoga katolic-sanszkoga, lūdsztva sztrani minisztra na spic szvojega pera vzeli, nego kda sze je vōzvedilo, ka Zichy zse edno leto ne na automobili szedo pa ka je to, ka szo od njega pizhali eden pestanszki malar vesino, te szo mucsali znova, ar bi ovacsi cstevci vpamet vzeli njihove lazsi. Zátó, krscsenik, szamo krscsanszke novine i knige csti, ne poszlūhsaj lazsi, ne daj sze za nosz voditi — ki z lazsi zšivé, on po lázsi preide! (bi.)

— **Szpravisce** szo meli kalavinszki popevje v Buda-pesti, pri sterom szo vöpovedali, ka sze katolicsanszskim dühovnikom morejo imanja vzeti. Apponyi miniszter, Tisza, Darányi pa Prónay Desider barun szo sze proti posztavili tomi vu szvojih govoraj ino je opominali na to, ka csi do katolicsancom jemali, te njim tüdi. Zadoszta taksih ki tak noro gucsijo: „Zakaj pop telko má?“ Pa csi de njemi vzéto? Te de escse vékse dacse moglo davati lüdsztvo na njegovo krühsno, ar zráka szamoga niscse nemre zsveti, ki pa tak noro gucsijo pa tüdi ne bodo niksega haszka meli z toga, ar do te jako hitro vidili, ka je ne ravno tak prevecs doszta meo. Na pa csi popovszko szlobodno vzeme, te na szlednje vszakomi lehko vzeme onim tüdi, ki bi sze z cerkvenoga radi najeli, ar sze edno i drügo za ropanje zové po szlovenszkom. (bi.)

— **Na francuszko** szo zdaj do Bretagne zvane krajine prisli drzsavni csasztnicje z prekjemanjom cerkvenoga imanja. Te tao francuszkoga je najbole pobozen med vszemi, zato tü neszmileno delajo nepriatelje z zsandarami ino z redo-csuvarami. Dühovnicje na zapoved ne dajo, szamo te idejo vö z hizs szvojih, kda je zsandarje primejo pa vöpelajo. Vu Pencrami szo plebanosa vu najvekssem dezsdzsi vöszpravili pa njemi vsze pohistvo, knige ino obleko vö na dezsdzs zmetali. Na vnogih mesztaj je krv tekla, ár je lüdsztvo branilo szvoje dühovnike. — Potom na Vendeé zvano drzsanje pride red, kde de to delo ravno tak slo. Zsenszke sze jocsejo, moski preklinjajo, da pa z tem sziz zdaj zse ne pomorejo — zakaj szone prle znali vküpdzsati. (bi.)

— **Francuszki** szlobodnozidarci zdaj vu cerkvaj drage kepe, kelihe, monstrancie kradnejo, ar z tem scsejo poszvedocsiti pred miniszteriumom, ka katolicsanci ne vejo zadoszta obsuvati szvoje cerkvi ino ztem scséjo prisziliti ravnitelsztvo, naj novo pravdo napravi, poleg stere sze vsze dragocenoszti naj vöznoszijo z cerkvi ino sze naj cerkve prazne osztavijo — to je nova satanszka prilika na podpiranje novoga drzsavnoga ropanja. (bi.)

— **Szvetili szo** preminocsega leta decembra 20-ga taljanszkoga vszeucselisca diacje. Pa zakaj? Ár je te bilo 25 let tomi, ka szo v Trszti gorobeszili ednoga dijáka po imeni Oberdauka, ar je steo nasega krala, Franc Jozsefa

vmorili. Nasi lübi estevci bi miszlili, ka je szveteK njihov na hvalodavanje bio, ar je sze kral odszlobodo szmrti — pa je ne tak. SzveteK je na csaszt toga obesenoga bio obszlüzsavani pa ti dijacje szo szamo to zsalüvali, ka scse izda szo kralovje na szveti! Ka bi pa te bilo, csi kralov i poglavarov ne bi bilo? Jeli bi te narodje vecs mira vzsi-
vali? Vszakojacski, da ne bi. Szamo ka, ki ne pozna Boga pa sztraha njegovoga, on szvetszke oblaszti poznao tüdi ne bi rad, ar vszaka oblaszt kastiga greh; neverni bi pa radi mirno, brezi kastige grehsili ino zsiveli na szveti, kak divja zverina, stera z szlabesov to dela ka ona scsé. (bi)

— IX. Pius pápe, steri szo pred Leonom XIII. tim vodili vu szvétozsti cerkev bozso, pizma ino govore pa drüga znanja vredna dela szo zdaj zapovedali X-ti Pius njim naznanje dati, ar nakanijo toga szvetoga zsvljenja papo za szvetca vöpovedati. IX. Pius szo bili naime papa, kda je na taljanszkom odürjavanje szv. materecerkve tak dalecs prislo, ka szo taljanje drzsanje papovo pa Rim od pape vzeli ino papo za voznika vesinoli pa po nyihovoj szmrti szo steli tüdi telo nyihovo vu reko Tiberis iz moszta doli vrzsti pri szprevodi. Doszta szo trpéli za volo szv. matere cerkve pa szo eta trplenja z poterpezslivosztjöv prenasali. (bi)

— Krscsanszke novine preporacsamo krscsanszskomi lüdsztvi, ar je ne dosztojno, ka bi mi nase neprijatele pomagali z nasimi krajcari, naj lezsi sirijo krivico. Pa escse pri taksih novinaj moremo paziti, stere sze za krs-csanszke zovejo, ka sze ne vkanimo. Ne dugo, ka szo vogrszki püspegje mogli prepovedati edne novine, stere szo sze pod krscsanszskim imenom proti szvetoj materi-cerkvi vojüvale. Pa zdaj cstemo z francuszkoga, ka tam tüdi miniszter Clemencean szam dao z ednim bozsni^m dühovnikom za orszacske peneze szkrivoma edne za krs-csanszke zvane novine stampati, z sterimi je steo krsce-nike z lazsjov nakrmiti ino na szvoj sztrán pridobiti. Ne vervajte vuki, csi li vu ovesinjoj kozsi pride pred vasz,

nego sze drzsíte onoga, stero zse poznate pa znate, da-
vam je prijátel! (bi.)

— **Veszeli glas** z Amerike poleg tuzsni^h glaszo^v
túdi mamó, naime to, ka szo vu szlednjem kratkom csaszi
vnogi velikasje tam pravico nase szv. vere szpoznavsi
vu krilo szv. materecerkve sztopili. Tak: Oregóni,
protestanszki púspek z zsenov i zdevéterov decov; Mar-
schall, direktor glaszovitnih pacifik zselezníc; Charl,
poglavar avantstarszke preszbiteriánszke cérkve; With,
kolumbiszkoga vszeucselisca glaszovitni profeszor; M.
Hall, predsxednik stamparszkoga drúzstva v chicagói;
hesi Wirde admiralisa (marinarszkoga generala) i t. d.
Bozsa roka dela med narodami pa csi prinasz vnogi za-
metavajo szv. matercerkev ino sze protiposztavljajo njenoj
pravici, Bog je zadoszta zmozsen, ka szí zna za to zgúbo
drúge csasztilce szpraviti, steri do bole vredni njegove
miloscse. (bi.)

— **Ne idte v Ameriko!** szte csúli vnogokrat od nasz,
da pa na dúhovnika niscse ne poszlúhsa; kaksemi ste^cs
tepesi sze prle verje, ki vam paradizsom obecsava na
zemli, kak szvojega naroda najbogsemi prijatli: dúhovniki.
Zdaj vidite, ka szmo mi isztino meli. Amerikanszka sze-
verna zdrúzsena drzsanja szo v nevoli, penez nega,
fabrike edna za drúgov morejo odposzlati delavce,
ar nikaj ne morejo odati; 30 procentov zseleznih
fabrik je zse zapreth, stere sztojijo escse vu deli, túdi
polovico delavcov razposlejo, zseleznice vnoge zse szvoje
lúdi szamo z papérom, z duzsni^m pizmóm, placújo, ka
penez ne imajo; v nevadanszki zlatorúda^j szo sze zse
delavci poreberili za volo ne velke, kak eti vi miszlite
nego za volo szlabe placse, tak ka celi regiment vojszke
z stúkami more tá idti mir i red delat. Szrecsen je, ki
ima telko, ka zna domo pridti, ar on doma koncsi szvoj
szlari csaren krúh naide. Vzemite je z veszeljom domo
vu vaso domacsijo; ki vam ne morejo pridti njim poslite

na sztrosek, naj pridejo pa naj zsive med vami znova mir i zadovolnoszt pri vasem csarnom krúhi, ár csi je vszikdi dobro, nego doma je li naj bolse. (bi.)

Horváth Jozsef, Kollár Peter.

Dva dobriva delavca vu vinogradi Goszpodnovom. Neszmilena szmrt jihva je odneszla, mi szmo pa tü osztali tuzsni, molécsi za düse njidva.

Belatinszki mission nam je escse vszem vu szpomenki: Kollár Peter szo ga nasztavili: Csi ne bi vszikdar vu velkih faraj, kak je Goruja Lendava, Belatinci i Tünniscse z vrelosztjov szlüzsili Bogi ino düsam, kak szo, belatinszki mission szám bi njim nasztavo nepozablivu szpomin vu nasem narodi.

Molmo za nje: »Pokoj vekivecsni darüj njim Goszpodne i szvetloszt vekivecsna naj njima szveti.«

Dári na szebescsanszko cérkev.

Na ponávlanje velikoga oltára.

N. N. z Szodisinec	10	—
Za kisto dobleno	3	—
Offer dec. 9-ga	24	18
Vladici meszeca decembra	7	17
Klekl Jozsef od Szv. Szebestjana	20	—
Vküp	185	86

Od penez na Szv. Szebestjana podobo nabrá- nih je osztalo	29	54
Od penez na podobo skapulerszke Dev. Marije nabránih je osztalo	44	46
Vküp	259	86

Potroski.

Málari, zlatári v Radgono	146	—
Sztolári v Radgono	53	60
Na orgole	71	85
Od zlatára domoszprávlanje podloge pod podobo	1	—
Vküp	272	45

Iz szvojih penez szem tak pridjao, stero sumo za volo sziromastva cerkvenoga ne bodem zselo od njé	12	59
--	----	----

Orgole.

Od sume na oltár Szrca Jezusovoga brane je na njé osztalo	1144	92
Od sume na skap. Dev. Marije brane je na njé osztalo	55	08
Od sume na ponávlanje velikoga oltára	71	85
Vküp	1271	85

Notri je plácsano nanjé	1300	—
Iz szvojih penez szem tak pridjao, stero sumo za volo vise imenüvanoga zroka tūdi ne zselem	28	15

Dug.

Na orgole za pét let na 6 ⁰ / ₀ za 1400 koron szo naime pogojene. V liszti je stamparszka falinga bila, kda je sztaló, ko szo 1500 K pogojene	100 —
Rifesser Jozsefi za votlino Lorszke Marije, za dvá Angela, pakivanje	182 —
Rifesser Jozsefi Bodoncsarje na krizsi	7 —
Kuras Franc sztolári za predelávanje velikoga oltára	22 93
Horvát Franci za pozlacsenje velikoga oltára	50 —
Vküp	361 93

Vü pam sze, ka tiszto Jezusovó Szrcé, stero je dozda
nagibalo dobre düse na darovitnoszt, bode odszehmal tüdi
i záto tá mála suma tüdi pohitroma vküp pride brezi
niksega obtersenja. Zaisztino iz globocsine Szrea sze zah-
valim vszem dobrim düsam, stero szo me pomágale pr
ponávlanji cerkvenom ino njim zselem od Jezusovoga
Szrea obilen blagoszlov, szrecsno szmrtno vüro, düsno
zvelicsanje.

Racsun szklenem z etimi recsmi: Bog pláti! Vsze
vasz naj blagoszlovi Szree Jezusovo.

Klekl Jozsef,
plebános.

